

GREENPEACE

SAYI #140

DERİN
DENİZ,
MADENCİLİK
TEHDİDİ
ALTINDA!

İçindekiler

Derin deniz, madencilik tehdidi altında!

Greenpeace'in "Derin Sularda" isimli yeni raporu derin deniz madenciliğine karşı güçlü bir koruma mekanizması oluşturulmazsa, okyanusların geri dönüşü olmayan zararlarla karşı karşıya kalacağını ortaya koyuyor.

Sarsıcı gerçek: 10 kişiden 9'u temiz hava solumuyor

Dünya hava kirliliğinin yıkıcı etkileriyle mücadele ederken, 10 kişiden 9'unun temiz hava soluyamadığı gerçeği yüzümüze çarpmaya devam ediyor. Dünya genelinde hava kirliliğinin sebeplerinin başında kömür kullanımı geliyor.

Ekolojik tarımda yerel üretici pazarlarının önemi

Greenpeace Akdeniz Tarım ve Gıda Proje Sorumlusu Berkan Özyer yedi temel prensiple tanımladığımız ekolojik tarım modelini ve faydalarını anlatıyor.

Plastik kabusuna son verin!

Greenpeace Hırvatistan, ülkede plastik poşetlerin yasaklanması için "plastik kabusuna son verin" çağrısında bulundu. "Plastiksiz Temmuz" etkinliği kapsamında 2 Temmuz'da yapılan bu çağrıya altı metrelik balina heykeli eşlik etti...

GREENPEACE BÜLTEN

Yerel Süreli Yayın

İmtiyaz Sahibi

Greenpeace Akdeniz Basım ve Tanıtım Hizmetleri Ltd. Şti. adına Ece Ünver

Genel Yayın Merkezi

Teşvikiye Mah. Şakayık Sok. No:40/7, 34365 Şişli, İstanbul
Tel: +90 212 292 76 19
Faks: +90 212 292 76 22

Genel Yayın Yönetmeni

Ece Ünver

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Gökhan Çevik

Editör

Nilay Vardar

Baskı

Printworld Matbaa San. Tic. A.Ş.

Grafik Tasarım ve Uygulama

F₂O Reklam ve Tanıtım

Dağıtım

PTT

Kapak fotoğrafı

© Gavin Newman / Greenpeace

GREENPEACE

Ölüdeniz semalarından "Plastikten Kurtul" çağrısı

Ölüdeniz Yamaç Paraşütçüleri Derneği, Fethiye Ölüdeniz'de "Plastikten Kurtul" ve "Break Free From Plastic" pankartlarıyla 16 Temmuz'da atlayış gerçekleştirdi.

Greenpeace Akdeniz'in Avrupa Birliği'nde yasaklanan tek kullanımlık plastik ürünlerin Türkiye'de de yasaklanması için yürüttüğü projeyi yaklaşık 200 bin kişi imzaladı.

Greenpeace'in "Plastik Dolu Akdeniz" raporuna göre Akdeniz'den alınan derin deniz örneklerinin yüzde 92,8'inde plastik saptandı. Ayrıca Akdeniz havzasında 4 metreka-reye 1 plastik atık düşüyor.

Sorunun en büyük kısmını da 2 dakika kullanıp attığımız tek kullanımlık plastikler oluşturuyor. Avrupa Birliği plastik pipet, kulak çubuğu, tabak, çatal, bıçak, kaşık, içecek karıştırıcıları ile köpük gıda kapları ve içecek bardakları gibi tek kullanımlık ürünleri yasakladı. Üye ülkelerin anlaşmadaki kuralları kendi ulusal yasalarına adapte etmek için iki yılı var.

Greenpeace Akdeniz, alternatifi olan bu ürünlerin Türkiye'de de yasaklanmasını talep ediyor. Üç tarafı plastiklerle değil, denizlerle çevrili bir Türkiye için bunu yapmalıyız.

Derin deniz, madencilik tehdidi altında!

Greenpeace'in "**Derin Sularda**" isimli yeni raporu derin deniz madenciliğine karşı güçlü bir koruma mekanizması oluşturulmazsa, okyanusların geri dönüşü olmayan zararlarla karşı karşıya kalacağını ortaya koyuyor.

© Gavin Newman / Greenpeace

© Gavin Newman / Greenpeace

Derin deniz gezegendeki yaşanabilir alanın yüzde 95'inden daha fazlasını oluştursa da, bugüne kadar derin deniz tabanının sadece milyonda biri bilim insanları tarafından keşfedildi. Bu şu anlama geliyor: Mars ve Ay'ın yüzeyi hakkında derin denizden daha çok bilgiye sahibiz. Hal böyleyken, maden şirketleri derin deniz tabanındaki değerli mineralleri akıllı telefon ve bilgisayarlar için kullanmak istiyor.

"Derin sularda" neler oluyor?

Greenpeace gemisi Esperanza "Okyanusları Korumak" kampanyası kapsamında Atlantik Okyanusu seyahatindeyken "Derin Sularda" isimli bir rapor yayımlandı. Greenpeace'in "Derin Sularda" raporu derin deniz madenciliğinin benzersiz türlerin tükenmesine yol açabileceğine, endüstrinin de bunun farkında olduğuna dikkat çekiyor. Raporda aynı zamanda derin deniz madenciliğinin karbon depolayan deniz tabanına zarar vererek iklim değişikliğini daha da artıracığı belirtiliyor.

Greenpeace, Birleşmiş Milletler'de sömürüyü değil korumayı merkeze alan güçlü bir Küresel Okyanus Anlaşması oluşturulması için hükümetleri göreve çağırıyor.

Greenpeace'in "Okyanusları Korumak" kampanyasından Louisa Casson konuyu şu sözlerle değerlendiriyor: "Hayatta kalmamız sağlıklı okyanuslara bağlı. Okyanusları korumak için şimdi harekete geçmezsek derin deniz madenciliği deniz yaşamı ve insanlık için yıkıcı etkiler doğurabilir. Gezegendeki en büyük ekosistem olan derin deniz, henüz tam olarak tanımadığımız eşsiz canlılara ev sahipliği yapıyor. Bu açgözlü endüstri daha derin denizi inceleme şansımız olmadan onun harikalarını yok edebilir."

Her ne kadar derin deniz madenciliği henüz başlamış olsa da Çin, Kore, Birleşik Krallık, Fransa, Almanya ve Rusya gibi ülkelere Pasifik, Atlantik ve Hint Okyanusu'nda yaklaşık 1 milyon kilometrekarelik bir alanda 29 arama ruhsatı verildi.

Amerikan silah devi Lockheed Martin'in iştiraki de İngiltere tarafından desteklenen iki arama lisansına sahip.

Raporda derin deniz madenciliği endüstrisinin düzenlenmesinden sorumlu olan BM Uluslararası Deniz Yatağı Otoritesi'nin (ISA) deniz yaşamını güçlü biçimde korumak yerine şirket çıkarlarını gözettiği ifade ediliyor. Louisa Casson, ISA'nın okyanusları korumak yerine güçlü Küresel Okyanus Anlaşması'na karşı lobi faaliyeti yürüttüğünü belirtiyor.

Küresel Okyanus Anlaşması nedir?

10 yıldan uzun süredir hükümetler, ulusal sınırların dışında kalan okyanus yaşamının korunması ve sürdürülebilir şekilde kullanılması için BM bünyesinde resmi olmayan çalışma grupları ile görüşmeler yapıyordu. Greenpeace de dahil olmak üzere pek çok sivil toplum örgütünün baskısı sonucunda Ocak 2015'te hükümetler ulusal sınırların ötesindeki deniz yaşamının biyolojik çeşitliliğinin korunması ve sürdürülebilir şekilde kullanılması için yasal olarak bağlayıcı yeni bir uluslararası anlaşmanın ("Küresel Okyanus Anlaşması") görüşmelerine başlanacağını duyurdu. Eylül 2018'de başlayan bu görüşmelerin üçüncüsü Ağustos 2019'da New York'ta yapılacak, sürecin 2020 yılında tamamlanması bekleniyor. Sağlam bir Küresel Okyanus Anlaşması, "okyanus koruma alanlarının" oluşturulmasını sağlayarak okyanusları zararlı insan faaliyetlerinden uzak tutabilir.

© Gavin Newman / Greenpeace

Dünya hava kirliliğinin yıkıcı etkileriyle mücadele ederken, 10 kişiden 9'unun temiz hava soluyamadığı gerçeği yüzümüze çarpmaya devam ediyor.

Sarsıcı gerçek: 10 kişiden 9'u temiz hava solumuyor

© Wason Wanichakorn / Greenpeace

Dünya genelinde hava kirliliğinin sebeplerinin başında kömür kullanımı geliyor. Bu yıl Dünya Çevre Günü'ne ev sahipliği yapan Çin'de hava kirliliği yüzünden insan yaşamı ortalama üç sene kısalmış durumda. Tek başına Çin'de kömür kaynaklı hava kirliliği sebebiyle her yıl yaklaşık 670,000 kişi hayatını kaybediyor. Bu rakam Hindistan'da 80,00 ile 115,000 arasında değişirken; Avrupa'da 23,300'e, ABD'de ise 13,200'e ulaşıyor.

Ulaşım sektörü giderek daha çok karbon emisyonuna sebep oluyor. 2050'ye kadar üç kat büyüyeceği tahmin edilen ulaşım sektörü bazı bölgelerde parçacık emis-

yonlarının Avrupa'da yüzde 30'undan, bazı bölgelerde ise yüzde 70'inden sorumlu.

Greenpeace Uluslararası Yönetici Direktörü Jennifer Morgan temiz havanın bir lüks değil, temel bir insan hakkı olduğunu söylüyor: "İnsanları kirliliğe ve zehirli havayı solumaya zorlamanın kabul edilebilir bir yanı yok. Giderek daha çok insan sağlık sorunlarıyla boğuşuyor ve buna karşı çözüm istiyor. Bu halk sağlığı sorununu fosil yakıtları bırakıp yenilenebilir enerjiye geçerek çözebiliriz. Bu dönüşüm halihazırda bazı ülkelerde uygulamaya konuldu. Yaşadığımız zorluk teknolojik değil, siyasi."

Avrupa'nın havası en kirliliğin 10 şehrinin 8'i Türkiye'de!

Türkiye'nin havası da gitgide solunamaz hale geliyor. Yanlış kentleşme, ulaşım ve sanayi kaynaklı hava kirliliğinin kontrol altına alınmaması astım, KOAH, kanser gibi hastalıklar olarak geri dönüyor. 2017 yılında, Dünya Sağlık Örgütü'nün (PM2,5 verilerini baz aldığı) raporuna göre Avrupa'nın havası en kirliliğin 10 şehrinin 8'i Türkiye'de.

Greenpeace Akdeniz Projeler Sorumlusu Deniz Bayram bu durumu şu sözlerle değerlendiriyor: "Dünyanın en ciddi çevre sorunlarından biri olan hava kirliliği sadece bir çevre sorunu değil, aynı zamanda insanların yaşam süresini kısaltan, hayat kalitesini düşüren bir tehdit. Greenpeace Akdeniz'in de üyesi olduğu Temiz Hava Hakkı Platformu'nun hazırladığı Kara Rapor'a göre, kirliliğin Türkiye'de 2016-2018 yılları arasında 52 bin kişinin erken ölümüne neden oldu. Bu, Türkiye'de trafik kazalarında hayatını kaybedenlerin yedi katı. Aynı yıllar arasında, Türkiye'de 81 ilin yarıya kirliliği soludu.

Hava kirliliğinin üstesinden gelmek için politikalarımız yeterli değil.

- Hava kirliliğine neden olan sessiz katil, bir kum tanelinden bile küçük parçacık madde olan PM2,5... Dünyada PM2,5 kirliliğinin azaltılması için kapsamlı politikalar üretilirken, Türkiye'de, tüm ülkeyi kapsayan PM2,5 ölçümü yapılmıyor. Bu kirlilik madde insan sağlığı için kontrol altına alınmasını düzenleyen hukuksal düzenlememiz de yok.
- İnsanların yaşadıkları bölgede, o gün havanın kirliliği olup olmadığını öğrenebilecekleri erişilebilir bilgilendirme araçları mevcut değil. Özetle, temiz hava solumak hepimizin hakkı. Greenpeace Akdeniz, karar vericileri hava kirliliğine çözüm üretmek için sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile politikalar oluşturmaya ve uygulamaya çağırıyor."

Temiz Hava Hakkı Platformu'nun hazırladığı "**Hava Kirliliği ve Sağlık Etkileri: Kara Raporu**"na göre 2017'de yaşanan 30 yaş üstü toplam 399 bin 25 ölümün, 51 bin 574'ü hava kirliliğinden kaynaklandı. Bu, ülkemizde trafik kazalarında hayatını kaybedenlerin 7 katı. Yine aynı yılın verilerine göre, hava kirliliği nedeniyle en fazla ölümün yaşandığı ilk üç il İstanbul (5.851), Bursa (3.098) ve Ankara (2.139) oldu.

Ekolojik tarımda yerel üretici pazarlarının önemi

Soframıza gelen gıdalara dair yakın zamandaki tartışmaları düşününce aklınıza neler geliyor?

Hızla artan gıda fiyatları, pestisitlerden yani kimyasal maddelerden kaynaklanan sağlık kaygıları, tedarik zincirindeki sorunlar yüzünden emeğinin karşılığını alamayan ve ithal pestisit, tohum ve gübre cenderesinde sıkışan çiftçiler... Buna bir de iklim krizi yüzünden daha tarladayken yok olan ürünleri ekleyin. Esasında yerelden başlayarak hızlıca atılabilecek adımlar, bu sorunlara karşı çok ciddi çözüm alternatifleri sunuyor.

Greenpeace Akdeniz Tarım ve Gıda Proje Sorumlusu Berkan Özyer

Greenpeace'in yedi temel prensiple tanımladığı ekolojik tarım modeli de tam bu bağlama oturuyor. Bu prensiplerin başında gıda egemenliği kavramı geliyor ki, bu da hem üreticilerin hem tüketicilerin büyük şirketler ve mevcut sistem onları mecbur bıraktığı için değil kendi istedikleri için istedikleri ürünü istedikleri şekilde üretme ve tüketme mantığına dayanıyor.

Gıda güvenliğinin ardından şu altı ilke geliyor:

- Çiftçinin ve kırsal toplulukların yararını gözetilecek bir model oluşturulması
- Daha akıllı mahsul ve gıda üretimi, bu sayede israfın ve verimsizliğin önüne geçilmesi
- Biyoçeşitlilik ilkesi üzerinden doğadaki her canlının korunması
- Sürdürülebilir toprak sağlığı ve daha temiz su
- Haşerelerle ekolojik mücadele çerçevesinde zehirli kimyasal maddelerin önüne geçilmesi
- Değişen iklim koşullarına dirençli gıda sistemleri sayesinde çiftçilerin kırılganlığının azaltılması

Küçük ölçekli yerel tarım uygulamaları desteklenmeli

Ekolojik tarımı uygulamak için aslında dünyayı yeniden keşfetmeye gerek yok. Yapılması gereken küçük ölçekli yerel tarım uygulamalarını desteklemek. Yerel tarım tek ürünün ekimine dayalı büyük tarım modeline (endüstriyel tarım) karşı hem geleneksel hem de sürdürülebilir bir model olarak karşımızda duruyor. Ancak bu modelde üreticilerin çözüm bekleyen çok ciddi sorunları var. Ön-

celikle üreticilerin doğrudan pazara erişimi konusunda mevcut sistemin başarısızlıklarından ötürü önemli engeller söz konusu.

Ürünün tarladan sofraya uzanan yolculuğunda rol alan aktörlerin ve aracılardan bolluğu bir yandan fiyat artışına, bir yandan da kimsenin emeğinin karşılığını alamamasına sebep oluyor. Örneğin Temmuz ayında basına yansıyan haberlerde üreticilerin karpuzun kilosunu 10 kuruşa sattığını ve hatta satamayıp tarlada bıraktığını, ancak marketlerde 1,5 ila 2 lira arasında satışa sunulduğunu gördük. Arada yüzde 1500'ten fazla bir fark var.

"Kısa gıda tedarik zinciri"

Uzun vadeli bir çözüm planlamasında şu an yapılabilecek en acil çözüm üreticiler ile tüketiciler arasındaki yolun olabildiğince kısaltılması. Yani "kısa gıda tedarik zinciri". Pek çok ülkede tabandan yayılan örneklerini gördüğümüz bu model, aracılardan olabildiğince devreden çıkarılmasına ve üreticilerin farklı kanallardan tüketicilerle doğrudan buluşması fikrine dayanıyor.

En hızlı ve gözle görünür çözüm olarak da üretici pazarları öne çıkıyor. Bildiğimiz semt pazarlarından farklı olarak sadece üreticilerin ve üretici birliklerinin satış yaptığı bu pazarlar, üretici ve tüketici arasındaki labirente benzeyen yolları ortadan kaldırıp doğrudan bir köprü kuruyor. Böylece üreticiler en ciddi kaygılarının giderilmesi için önemli bir avantaj kazanıyor: Emeklerinin karşılığını almak.

Çünkü bu model, yoğun kimyasal kullanımına dayalı mevcut tarım sisteminin çıkmaz sokaklarında çiftçilere alternatif ve kestirme bir yol öneriyor. Tüketici ile doğrudan iletişim kurabilen üreticiler, üretim tercihlerini çok daha özgür, sağlıklı, sürdürülebilir ve ekonomik şekilde yapıyor. Üstelik pestisitler, sentetik gübreler ve tohumlar üzerinden sistemi kontrol eden bir avuç çokuluslu tarım şirketi karşısında yerel üreticiler bağımsızlıklarını koruyabiliyor.

Mevcut tarım sisteminin iklim değişikliğine çok ciddi etkileri var

Her şeyin ötesinde endüstriyel tarım şu an karşımızdaki en acil tehdit olan iklim değişikliği konusunda da ciddi sorunlar yaratıyor. Ürünlerin uzak mesafelerden seyahati, kimyasallardan ötürü toprağın karbon tutma kapasitesinin zayıflaması, hayvancılık kaynaklı sera gazı salımları, tedarik zincirinde yaşanan ve yüzde 50'ye varabilen gıda israfı üzerinden tarım sistemi iklim değişikliğine çok ciddi etkilerde bulunuyor. İklim krizi kaynaklı dolu, sel, kuraklık gibi aşırı hava olayları karşısında çiftçiler ciddi sıkıntılar yaşıyor. Tarladaki ürünler zarar görüyor, mahsul alınmıyor, az üründen ötürü pazarda fiyatlar hızla yükseliyor. Dolayısıyla şu an yaşadığımız sorunlar tüketiciler üretim tarafıyla bir bağ kurmadığı, yaşanan krizlere acil çözüm talep etmediği sürece ortadan kalkmayacak.

Çözüm için hangi adımlar atılmalı?

Çözüm için merkezi hükümet kadar yerel yönetimlerin, yani belediyelerin atacağı adımlar da önem kazanıyor. Anayasamızın da tanımladığı şekilde belediyelerin tarım, gıda ve hayvancılık konularında politika uygulayabileceği geniş bir alan var. Zaten tam da bu yüzden son yerel seçimlerde başkan adayları tarım konulu çok ciddi vaatler dile getirmişti.

Bu noktada üretici pazar alanlarını oluşturmak, buraya gelen gıdalara yönelik pestisit kalıntı testlerinin yapılmasını sağlamak, ürünlerin nakliyesini kolaylaştırmak ve hem üretici hem de tüketicileri bilgilendirmek konusunda belediyelere görev düşüyor.

Belediyelerin zaten halihazırda ellerinde olan imkanları kullanarak atacakları adımlar ekolojik üretim yapan çiftçilerin emeklerinin karşılığını almalarına, tüketicilerin sağlıklı gıdaya erişimlerinin kuvvetlenmesine, yerel tarımın güçlenmesine çok büyük destek sağlayacak. Şu an devasa bir ekonomik güce sahip endüstriyel tarıma karşı yerelden oluşacak bu hareketin ülke sathına yayılması için elimizden geleni yapmalı, yerel yönetimlerden bu taleplerimizi her fırsatta dile getirmeliyiz. Tam da belediye başkanlarının seçim öncesi vadettikleri gibi!

Yerel tarım tek ürünün ekimine dayalı büyük tarım modeline (endüstriyel tarım) karşı hem geleneksel hem de sürdürülebilir bir model olarak karşımızda duruyor.

Plastik kabusuna son verin!

Greenpeace Hırvatistan, ülkede plastik poşetlerin yasaklanması için "plastik kabusuna son verin" çağrısında bulundu. "Plastiksiz Temmuz" etkinliği kapsamında 2 Temmuz'da yapılan bu çağrıya altı metrelik balina heykeli eşlik etti. Devasa balina, İstirya yarımadasındaki üç şehrin (Umag, Poreč ve Pula) denizlerinden toplanan plastiklerle donatıldı.

Hemen Şimdi "PLASTİK" yaz, 2322'ye gnder.

Sen de kampanyamıza katıl!

PLASTİK KİRLİLİĞİNE DUR DE!

Her yıl yaklaşık 12 milyon ton plastik, denizlerimize karışıyor ve bu plastiklerin doğada çözünmeleri yüzlerce yıl alıyor. Her yıl binlerce deniz kaplumbağası ve başka deniz canlıları, plastik parçalarını yutarak veya bu parçalara dolanarak hayatlarını kaybediyor. İmza kampanyasına katıl, plastik kirliliğine karşı birlikte neler yapabileceğimizi anlatmak için seni arayalım.

Plastik
yaz
2322'ye
gnder

GREENPEACE

Kampanya katılım SMS bedeli Türk Telekom, Trkcll ve Vodafone için SMS başına KDV ve OİV dahil 0,65 TL'dir. Operatörler kısa mesaj birim fiyatlarında meydana gelecek deėiŐiklikleri aboneye yansıtma hakkını saklı tutar. Dergi aboneliği hakkında bilgi vermek için destekçi iliŐkleri ekibimiz sizi en kısa zamanda arayacaktır.